

T.C.
A. .H.M.
2. Daire

Esas No: 2008/8140
Karar No: 2012/
Karar Tarihi: 17.07.2012

CEV Z - TÜRK YE DAVASI

(A HS. m. 5, 13, 29, 34, 35, 41, 44) (5271 S. K. m. 100, 104, 108, 141, 142, 153, 267, 271) (5237 S. K. m. 188) (MERAL - TÜRK YE DAVASI)

(Ba vuru no. 8140/08)

KABULED LEB LIRKL K KARARI

STRAZBURG

17 TEMMUZ 2012

bu karar Sözle me nin 44 § 2 maddesinde belirtilen ko ullar çerçevesinde kesinle ecek olup sekli bazı de i ikliklere tabi tutulabilir.

Ceviz v. Türkiye davasında,

17 Temmuz 2012 tarihinde

Ba kan, Françoise Tulkens,

Yargıçlar, Danute Jociene, Dragoljub Popovic, Isabelle Berro-Lefèvre, András Sajó, I il Karaka , Guido Raimondi,

ve Daire Yazı leri Müdürü Stanley Naismithin katılımıyla olu turulan Avrupa nsan Hakları Mahkemesi (kinci Daire) 26 Haziran 2012 tarihli ba vuru ile ilgili yapılan müzakereler sonrasında a a ıdaki kararı vermi tir.

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (no 8140/08) dava, Türk vatanda ı Haydar Ceviz (Ba vuran) 5 ubat 2008 tarihinde Avrupa nsan Hakları Sözle mesinin (Sözle me) 34. maddesine uyarınca yapmı oldu u ba vurudan ibarettir.

2. Ba vuran stanbulda görev yapan ba lı Avukat . Me e tarafından temsil edilmektedir. Türk Hükümeti (Hükümet) kendi görevlisi tarafından temsil edilmektedir.

3. kinci Daire Ba kanı, 12 Aralık 2009 tarihinde Sözle menin 5. maddesinin 4. ve 5. maddelerine istinaden yapılan ba vuruyu Hükümete tebli etme kararı almı tir. Sözle menin 29. maddesinin 1. paragrafı gere ince Dairenin davanın kabul edilebilirli i ve esası konusunda aynı anda karar vermesi kararla tırılmı tir.

OLAY VE OLGULAR

I. Davanın ko ulları

4. Ba vuran 1945 do umludur ve stanbulda ikamet etmektedir.

5. Ba vuran, uyu turucu kaçakçılı ından üpheli ba ka ki ilerle birlikte polisin teknik takibi sonucu 26 Eylül 2006 tarihinde yakalanmıştır. Ba vuran tarafından imzalanan yakalama tutana ında, üphelilerin bir kamyonetten ba vurana ait bir depoya 4 kg eroin bo altırken yakalandıkları kaydedilmektedir.

6. Polis, 28 Eylül 2007 tarihinde, avukatının da hazır bulundu u ortamda ba vuranın ifadesini almıştır. İlgili, kendine yapılan suçlamaları reddetmiştir; di er üphelileri tanımadığını ve aracın kendi deposuna polis tarafından sokuldu unu ifade etmiştir. Kayıt altına alınan telefon görüş meleri soruldu unda, ba vuran dinlenen telefonun kendine ait olmadığını belirtmiştir ve ba üpheli ki i ile telefon görüş meleri yaptı nı inkâr etmiştir. Bu sırada polis, ba üpheli ile yapılan tüm telefon görüş melerinin tutanaklarını ba vurana okumu tur.

7. İstanbul Özel Yetkili A ır Ceza Mahkemesi, 29 Eylül 2007 tarihinde Ceza Muhakemesi Kanununun (CMK) 153. maddesinin 2. fıkrasına dayanarak soru turmanın amacının tehlikeye dü ürülmemesi gereğiyle ba vuran ve avukatının dosyaya eri imlerini kısıtlama kararı almıştır.

8. Ba vuran, 30 Eylül 2007 tarihinde avukatının nezaretinde Cumhuriyet Savcısına verdiği ifadede polise verdiği ifadesini tekrarlamıştır. Aracın depoya polis tarafından getirildi ini, polisin arama yaptı nı ve uyu turucuyu buldu unu kaydetmiştir. Ba vuran, savcının o sırada kendisine okudu u olay ve yakalama tutana ına itiraz etmiştir. Kaydedilen telefon görüş meleri soruldu unda, dinlenen telefon numarasının kendine ait olmadığını, bu hattan görüş me yapmadığını, sonra da herhangi bir telefon görüş mesi yaptı nı hatırlamadığını eklemiştir. Ba vuran, bunun ardından ba üpheliyle telefonda görüş tü ünü, depoyu bu ki iye kiraladığını ve bu ki inin kendisine kira borcu oldu unu ifade etmiştir.

9. Yine 30 Eylül 2007 tarihinde, ba vuran Özel Yetkili A ır Ceza Mahkemesine çıkarılmış , mahkemede ifadesinde de uyu turucu kaçakçılı ına karış tığını inkâr etmiştir. Ancak, ba vuran savcılıktaki ifadesinin aksine dinlenen telefon hattının kendisine ait oldu unu kabul etmiştir. Ba üpheli ile yaptığı ı telefon görüş melerinin içeri i soruldu unda, bu görüş melerin deponun kiralanmasıyla ilgili oldu unu dile getirmiştir. Ba üphelinin ifadesine kar ı çıkarak bu ifadede ve olay yeri tutana ında söylenenin aksine, kamyonetin polislerin müdahale etti i sırada deponun içinde de il di ında oldu unu ileri sürmü tür. Duru ma sonunda, Hâkim ba vuranın salıverilme talebini reddetmiştir ve delil durumunu ve isnat edilen suçun do ası ve niteli ini göz önünde tutarak ba vuranın tutuklanmasına karar vermiştir.

Üphelilerden ikisi mahkemede kendilerine yöneltilen suçlamaları kabul etmiştir. Bu üphelilerden biri, ba vuranın uyu turucu ticaretinden haberdar olmadığını, kendisine depoya in aat malzemesi konaca nı söylediklerini, kapıyı o ekilde açtığını ve polislerin bo altma i leminden önce müdahale ettiklerini ifade etmiştir.

10. Ba vuran vekili, 3 Ekim 2007 tarihinde tutukluluk kararına itiraz etmiştir ve müvekkilinin isnat edilen suçu i ledi ine dair kuvvetli suç üphesi bulunmadığını ileri sürerek müvekkilinin salıverilmesini talep etmiştir. Ba vuran vekili, kaydedilen telefon görüş melerinin çözümlerinin içeri inin ba vuran ile atılı olaylar arasında ili ki kurulmasına yetmeyece ini savunmu , söz konusu telefon görüş melerinin deponun kiralanmasıyla ilgili oldu unu ifade etmiştir. Avukat, ayrıca tutana a itiraz ederek tutanakta ba vuranın zulalanmış uyu turucunun mevcudiyetinden haberdar oldu unun belirtilmedi ini kaydetmiştir. Müvekkilinin, sürekli bir adresi olması ve sabıka kaydı bulunmaması nedeniyle kaçma veya delilleri karartma riskinin söz konusu olmadığını ifade etmiştir. Önleyici tedbirin gerekli görülmesi halinde müvekkilinin adli kontrol altına alınabilece ini

veya kefaletle serbest bırakılabilece ini kaydetmi tir.

11. A ır Ceza Mahkemesi 3 Ekim 2007 tarihinde itirazı Cumhuriyet Savcısı na iletmi ve savcıdan yazılı görü istemi tir. Savcı, 4 Ekim tarihli yazısında itirazın reddedilmesini talep etmi ve u gerekçeyi göstermi tir:

Tutuklamanın gerekçeleri göz önünde tutularak salıverilme talebinin reddedilmesi gerekir.

Bu görü , savcı tarafından mahkemenin kendisine gönderdi i yazının alt kısmına eklenmi tir.

12. A ır Ceza Mahkemesi, 5 Ekim 2007 tarihinde davanın görülmesine dosya üzerinden devam etmi ve savcının görü üne uygun olarak salıverilme talebini isnat edilen suçun vasıf ve mahiyeti ve delil durumu bakımından reddetmi tir.

13. Ba vuran, 9 Ekim 2007 tarihinde Türk Ceza Kanununun 188. maddesi gere ince di er dört uyu turucu kaçakçılı ı üphelisiyle birlikte tutuklanmı tir.

14. Özel Yetkili A ır Ceza Mahkemesi, 17 Ekim 2007 tarihinde iddianameyi kabul etmi ve dava açılmı tir.

15. Özel Yetkili A ır Ceza Mahkemesi, 20 ubat 2008 tarihinde ilk duru masını yapmı ve ba vuranın da aralarında bulundu u be sanı ın ifadelerini dinlemi tir. Mahkeme duru ma sonunda kaçma riski, alabilece i ceza ve tutuklu olarak geçirdi i süreyi göz önünde tutarak ba vuranın tutukluluk halinin devamına karar vermi tir. Mahkeme ayrıca atılı suçun TCKnın 100/3. maddesi kapsamına girdi ini, ba vuranın isnat edilen suçu i ledi ine yönelik halen geçerli nedenler oldu unu ve tutuklamaya alternatif tedbirlerin uygulanmasının delilleri karartma riski göz önünde tutularak yeterli olmadı ını kaydetmi tir. A ır Ceza Mahkemesi, bu ba lamda be üphelinin halen kaçak oldu unu belirtmi tir.

16. A ır Ceza Mahkemesinde, 23 Mayıs 2008 tarihinde ikinci duru ma yapılmı , duru mada ba vuranla birlikte vekili de hazır bulunmu tur. Mahkeme, ba vuranı yakalayan ve takip ve yakalama tutanaklarını imzalayan üç polis görevlisini, savunmanın tanı ını ve ba vuranın e ini dinlemi tir. Duru ma sonunda, ba vuranın salıverilme talebini bir önceki duru mada belirtilen aynı gerekçelerle reddetmi tir.

17. A ır Ceza Mahkemesi, 21 Haziran 2008 tarihinde ba vuranın tutuklulu u konusunu resen ve dosya üzerinden inceleyerek tutukluluk halinin devamını gerektiren nedenlerin ortadan kalkmadı ını kaydetmi ve isnat edilen suçun do ası ve niteli i, delil durumu, verilebilecek ceza, tutuklulukta önceden geçirilen süre ve kaçma ve delilleri karartma riski bakımından tutukluluk halinin devamına karar vermi tir. Mahkeme, alternatif tedbirlerin yetersiz oldu unu belirtmi tir.

18. A ır Ceza Mahkemesi, 10 Eylül 2008 tarihindeki duru mada dosyanın içeri ine ve delil durumuna bakarak ba vuranın kefaletle serbest bırakılmasına karar vermi tir.

19. Mahkeme, 21 Nisan 2010 tarihinde ba vuranı uyu turucu kaçakçılı ından 8 yıl 9 ay hapis cezasına mahkûm etmi tir. Mahkeme, bu kararını özellikle ba vuranın ba üpheli ile yaptı ı telefon görü melerine, teknik takip tutana ına ve operasyonda görev alıp tutanakları hazırlayan polislerin ifadelerine dayandırmı tir.

20. Yargıtay, 6 Haziran 2011 tarihinde ba vuranın mahkûmiyetini onamı tir.

II. İlgili ulusal hukuk kuralları ve uygulamaları

21. Uyu turucu kaçakçılı ı, TCKnın 188. maddesi gere ince be yıldan on be yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılmaktadır. Eroin kaçakçılı ı söz konusu oldu unda ceza yarı oranında artırılmaktadır. Kaçakçılık suçunun suç i lemek amacıyla örgüt te kil etmek suretiyle i lenmesi halinde verilecek ceza yine yarı oranında artırılmaktadır.

22. Türk hukukunda tutukluluk, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlü e giren Ceza Muhakemesi Kanununun (CMK) 100. ve takip eden maddelerinde düzenlenmi tir.

23. Bu yasanın 100. maddesi gere ince, bir ki i hakkında tutuklama kararı verilmesi için kuvvetli suç üphesi, kaçma riski, delilleri karartma olasılı ı gibi gerekçeler bulunmalıdır. Bu ko ullar müteakiptir. Dolayısıyla, madde 100/3te ba vurana isnat edildi i gibi özellikle a ır suçlarda, kuvvetli suç üphesinin varlı ında di er tutukluluk gerekçelerinin de (kaçma ve/veya delilleri karartma riski) var oldu u varsayılmaktadır.

24. CMK'nın 104. maddesine göre, üpheli veya sanık soru turmanın ve davanın her a amasında salıverilme talebinde bulunabilir. Ret kararına itiraz edilebilir.

25. CMK'nın 108. maddesinin 1. fıkrasına göre, soru turma evresinde üphelinin tutukevinde bulundu u süre içinde ve en geç otuzar günlük süreler itibarıyla tutukluluk halinin devamının gerekip gerekmeyece i hususunda, Cumhuriyet Savcısının istemi üzerine Sulh Ceza Hâkimi tarafından karar verilir. Aynı dönem içinde, tutuklu da 108. maddesinin 2. paragrafı uyarınca tutukluk halinin incelenmesini talep edebilir. CMK'nın 108. maddesinin 3. fıkrasında dava a amasında hâkimin veya mahkemenin, her oturumda tutukluluk halinin devamına veya ilgilinin salıverilmesine veya e er ko ullar gerektiriyorsa, iki oturum arasında veya bu hükmün 1. fıkrasında öngörülen otuz gün içinde karar vermesini öngörmektedir.

26. tiraz hakkının kullanımının ko ulları, CMK'nın 267. ve takip eden maddelerinde açıklanmı tir. 271. madde hükmü a a ıdaki gibidir:

Kanunda yazılı olan hâller saklı kalmak üzere, itiraz hakkında duru ma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, gerekli görüldü ünde Cumhuriyet savcısı ve sonra müdafii veya vekil dinlenir.

27. CMK'nın 153. maddesinde, avukatın soru turma dosyasını inceleme yetkisi düzenlenmektedir:

«Müdafii, soru turma evresinde dosya içeri ini inceleyebilir ve istedi i belgelerin bir örne ini harçsız olarak alabilir.

Müdafiiin dosya içeri ini incelemesi veya belgelerden örnek alması, soru turmanın amacını tehlikeye dü ürebilecek ise, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine, sulh ceza hâkiminin kararıyla bu yetkisi kısıtlanabilir.

Yakalanan ki inin veya üphelinin ifadesini içeren tutanak ile bilirki i raporları ve adı geçenlerin hazır bulunmaya yetkili oldukları di er adlî i lemlere ili kin tutanaklar hakkında, ikinci fıkra hükmü uygulanmaz ()»

28. CMK'nın 141. maddesinde, üpheli veya tutuklunun bu önleyici tedbir nedeniyle u radı ı zarar için tazminat isteme imkânı öngörülmektedir. Bu hükümde, öngörülen durumların hiçbirinde tutukluluk haline itiraza yönelik ba vuru yollarının sonuçsuz kalması halinde herhangi bir tazmin imkânı yer almamaktadır. CMK'nın, tazminat istemine ili kin 142. maddesine göre, ilgili ki i kesinle en kararın tebli inden itibaren üç ay içerisinde yetkili A ır Ceza Mahkemesine tazminat istemiyle ba vurabilmektedir.

HUKUKÎ DE ERLEND RME

I. Sözle menin 5. maddesinin 3. fıkrasının ihlali edildi i iddiası ile ilgili olarak

29. Ba vuran, tutukluluk süresinin Sözleşmenin 5. maddesinin 3. fıkrasının ihlali anlamına geldi ini iddia etmektedir. İlgili hüküm a a ıdaki gibidir:

Bu maddenin 1. c fıkrasında öngörülen ko ullar uyarınca yakalanan veya tutulan herkes hemen bir yargıç veya adli görev yapmaya yasayla yetkili kılınmış di er bir görevli önüne çıkarılmalıdır; ki inin makul bir süre içinde yargılanmaya veya adli kovu turma sırasında serbest bırakılmaya hakkı vardır. Salıverilme, ilgilinin duru mada hazır bulunmasını sa layacak bir teminata ba lanabilir.

30. Hükümet, bu iddiayı reddetmektedir.

31. A HM, göz önüne alınması gereken sürenin 26 Eylül 2007 tarihinde ba vuranın yakalanmasıyla ba ladı ını ve 10 Eylül 2008 tarihinde salıverilmesine kadar sürdü ünü kaydetmektedir (yukarıda 5. ve 18. paragraflar). Söz konusu tutukluluk hali yakla ık bir yıl sürmü tür.

32. A HM, herhangi bir davada tutukluluk süresinin makul süreyi a mamasının gözetilmesinin öncelikle ulusal adli makamların görevi oldu unu hatırlatmaktadır. Bu amaçla, ulusal adli yetkililer, ki isel özgürlü e saygı kuralına istisna getirilmesini gerektiren kamu yararı ko ulunun mevcut oldu unu veya olmadı ını ortaya koyacak nitelikteki tüm ko ulları incelemeli ve ilgilinin salıverilmesini reddettikleri kararlarında bu kararların gerekçelerini de bildirmelidirler. A HM, özellikle söz konusu kararlarda belirtilen gerekçeler ve ilgilinin ba vurularında belirtti i tartı maya mahal bırakmayan olgular temelinde Sözleşmenin 5. maddesinin 3. paragrafının ihlal edilip edilmedi ini belirlemek zorundadır. (Assenov ve di erleri v. Bulgaristan, 28 Ekim 1998, par. 154, Hükümler ve Kararlar Raporu 1998-VIII). Tutukluluk halinin devamı kararının hukuki olmasının olmazsa olmaz bir ırtı, yakalanan ki inin suç te kil eden bir fiil i ledi i yolundaki kuvvetli üphenin devam etmesidir. Ancak, belli bir süre sonunda artık bu da yeterli olmayacaktır. A HM, bu durumda adli makamlar tarafından kabul edilen di er nedenlerin özgürlü ün kısıtlanmasına gerekçe te kil edip etmedi ini ortaya koymak zorundadır. ayet bu gerekçeler uygun ve yeterli ise A HM, ayrıca yetkili ulusal makamların davanın yürütülmesinde gerekli özeni gösterip göstermediklerine bakar (Labita v. talya (BD), no 26772/95, paragraf. 153, A HM 2000-IV).

33. A HM, somut olayda ba vuranın serbest bırakılmasından önce tutukluluk halinin devamının dört kez incelenmi oldu unu gözlemlemektedir: ilk olarak 5 Ekim 2007 tarihinde, sonra iki kez davanın esası hakkında yürütülen ve ba vuran ile vekilinin de katıldı ı ilk iki duru mada (20 ubat ve 23 Mayıs 2008) ve son olarak 21 Temmuz 2008 tarihinde A ır Ceza Mahkemesi, ilgilinin tutukluluk halinin devamı kararını isnat edilen suçun niteli ine ve verilebilecek ceza ile delil durumu, ilgilinin suç u ledi ine dair kuvvetli suç üphelerin varlı ı, kaçma ve delilleri karartma riskine ve CMKnın 100. maddesinin 3. paragrafı hükmüne dayandırmı tır (yukarıda 15 ve 17. paragraflar).

34. A HM, yakalandı ı esnada ve yargılama sürecinin devam etti i sırada ba vuran hakkında kuvvetli suç üphesinin bulundu unun açıkça tespit edildi i kanaatindedir. Ayrıca, ilgiliye uyu turucu kaçakçılı ı gibi önemli bir suçlama yöneltildi i dü ünüldü ünde, A HM A ır Ceza Mahkemesinin görü ünden ayrılmak için hiçbir neden olmadı ını kaydetmektedir. Ba vuranın kaçma ve delilleri karartma riski ile ilgili olarak A HM, hâkimlerin bu açıdan haklı olduklarını, zira üphelilerden be inin firari oldu unu kaydetmektedir. A HM, ayrıca A ır Ceza Mahkemesinin ilgilinin tutukluluk halinin devamı konusunu inceledi i her durumda tutuklulu a alternatif tedbirleri ihtimal dâhilinde bulundurdu unu gözlemlemektedir. Mahkeme, yukarıda anılan gerekçelerle her defasında ba vuranın tutukluluk halinin devamı yönünde karar almı tır. Son olarak A HM, ilk derece mahkemesinde yargılamanın devam etti i halde mahkemenin üçüncü duru mada ilgiliyi serbest bırakma kararı aldı ını saptamaktadır.

35. Özetle, A HM bu davanın ko ullarında A ır Ceza Mahkemesinin ba vuranın tutukluluk

halinin devamı hakkında ortaya koydu u gerekçelerin uygun ve yeterli oldu u kanaatindedir.

36. O halde, yargılama sürecinin yürütülü biçimi incelenecektir. Bu ba lamda A HM, sanı ın davasının süratle görülmesine yönelik hakkının, hâkimlerin görevlerini gerekli titizlikle yerine getirmelerini engellememesi gerekti ini de erlendirmektedir (Knebl v. Çek Cumhuriyeti, no 20157/05, paragraf. 69, 28 Ekim 2010). A HM, somut olayda yetkili makamların davayı yürütü biçimlerinde herhangi bir olumsuzluk olmadı ını kaydetmektedir.

37. Yukarıdaki hususlar çerçevesinde, A HM ihtilaf konusu tutukluluk süresinin a ırkı kabul edilemeyece ini kaydetmektedir. Dolayısıyla, A HM, bu ikâyetin açıkça dayanaktan yoksun oldu una ve Sözle menin 35. maddesinin 3. ve 4. paragrafları uyarınca reddedilmesine hükmetmektedir.

Sözle menin 5. maddesinin 4. fıkrasının ihlali edildi i iddiası ile ilgili olarak

38. Ba vuran, Sözle menin 5. maddesinin 4. paragrafına istinaden tutukluluk halinin devamına itiraz edebilece i etkili bir ba vuru yolunun bulunmamasından ikâyet etmektedir.

Ba vuran, Sözle menin 13. maddesine istinaden Sözle menin 5. maddesi kapsamındaki ikâyetlerine yönelik ba vurabilece i etkili bir iç hukuk yolunun bulunmamasından ikâyet etmektedir.

A HM, bu ikâyetleri yalnızca Sözle menin 5. maddesinin 4. paragrafı kapsamında de erlendirecektir. İlgili hüküm a a ıdaki gibidir:

Yakalama veya tutulma nedeniyle özgürlü ünden yoksun kılınan herkes, özgürlük kısıtlamasının yasaya uygunlu u hakkında kısa bir süre içinde karar vermesi ve yasaya aykırı görülmesi halinde, kendisini serbest bırakması için bir mahkemeye ba vurma hakkına sahiptir.

39. Hükümet, ba vuranın tutukluluk halinin devamına kar ı itiraz etme imkânının bulundu unu savunmaktadır.

40. Ba vuran avukatının, tutukluluk kararına itiraz etti ini, dosyadaki tüm delilleri inceledikten sonra görü bildiren Cumhuriyet Savcısının aksine dosyanın tamamına eri emedi ini kaydetmektedir. Ba vuran, bu ba lamda kendi telefon görü melerinin dökümleri, teknik takip tutanakları ve üphelilerin ifadeleri gibi belgeleri göremedi ini belirtmektedir. Ayrıca, A ır Ceza Mahkemesinin Cumhuriyet Savcısından görü lerini yazılı bildirmesine kar ılıklı, kendisinin ba vurusunu sadece dosya üzerinden, duru ma yapmadan, kendisini ve avukatını dinlemeden de erlendirmesinden ikâyet etmektedir. Ba vuran, savcının görü üne duru ma ortamında cevap verme imkânından yararlandırılması gerekti ini dü ünmektedir. Ba vuran, A ır Ceza Mahkemesince ortaya konan gerekçelerin uygun ve yeterli olmadı ını iddia etmektedir.

A. Soru turma dosyasına eri im imkânından yoksun kalma

41. A HM, Sözle menin 5. maddesinin 4. paragrafı uyarınca tutuklulu a itirazı de erlendiren mahkemede tarafların, yani savcı ve sanı ın e itli ini teminen tarafların davaya katılma hakkına itina gösterilmesi gerekti ini hatırlatmaktadır. E er müdafî, müvekkilinin tutuklulu unun hukukili ine etkili biçimde itiraz edebilmesi için önem arz eden dosya içeri ini inceleme hakkından mahrum bırakılıyorsa, tarafların e itli i sa lanmamı demektir (örne in bkz. Lanıy v. Belçika, 30 Mart 1989, paragraf. 29, seri A no 151, Nikolova v. Bulgaristan (BD), no 31195/96, paragraf. 58, A HM 1999-II, Schöps v. Almanya, no 25116/94, paragraf. 44, A HM 2001-I, Lietzovv v. Almanya, no

24479/94, paragraf. 44, A HM 2001-I ve Mooren v. Almanya (BD), no 11364/03, paragraf. 124, 9 Temmuz 2009).

42. A HM, somut olayda hâkimin 29 Mayıs 2007 tarihinde CMK madde 153/2 uyarınca ba vuranın ve avukatının dosyaya eri im hakkını soru turmanın amacına uygun yürütülmesini tehlikeye atmamak için kısıtlama kararı aldı nı kaydetmektedir.

43. A HM, ba vuranın inceleme hakkından mahrum bırakıldı nı ileri sürdü ü dosya içeri inin ilgilinin tutuklulu unun hukukili ine itirazında temel önem ta ıdı nı kabul etmektedir. Ancak, A HM, savcı ve sonradan hâkimin ifade almaları esnasında müdafii tarafından nezaret olunan ba vurana kaydedilen telefon görü meleri, ba üphelinin ifadeleri ve tutuklanmasıyla sonuçlanan teknik takip hakkında sorular soruldu unu kaydetmektedir. Benzer ekilde, müdafii müvekkilinin tutuklulu na yönelik itirazında kaydedilen telefon görü melerinin dökümlerinin ve teknik takip tutanaklarının içeriklerine bilhassa atıfta bulunmu tur. Dolayısıyla, buradan ba vuranın ve müdafinin tutuklulu a temel te kil eden belgelere eri imlerinin oldu u anla ılmaktadır ki ba vuran ve müdafii bu belgelerin içeri ine atıfta bulunmu lardır. Bu nedenle, A HM ba vuranın ve müdafinin söz konusu dokümanların içeri i hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını ve tutukluluk halinin gerekçelerine yeterli biçimde itiraz etme imkânını elde ettiklerini kaydetmektedir.

44. Sonuç olarak, bu ikâyet açıkça dayanaktan yoksundur ve Sözle menin 35. maddesinin 3. paragrafının a) fıkrası ve 4. paragrafı uyarınca reddedilmektedir.

B. tirazın duru ma yapılmaksızın de erlendirilmesi

45. A HM, Sözle menin 5. maddesinin 4. paragrafının kapsamında yer verilen ilk güvencenin, tutukluluk haline itirazı de erlendirecek bir mahkeme önüne çıkma hakkı oldu unu hatırlatmaktadır. Sözle menin 5. maddesinin 4. paragrafı, 5. maddenin 1.paragrafı c) fıkrasında belirtilen ko ullarda tutulan ki iler için duru ma yapılması öngörülmektedir (yukarıda belirtilen Nikolova, paragrafı. 58, Reinprecht v. Avusturya, no 67175/01, paragraf. 31, A HM 2005-XII, ve Wloch v. Polonya, no 27785/95, paragraf. 126, A HM 2000-XI). Tutuklulu a itirazı de erlendirecek hâkim kar ısına makul aralıklarla çıkma imkânı sa lanmalıdır (Knebl v. Çek Cumhuriyeti, no 20157/05, paragraf. 85, 28 Ekim 2010).

46. A HM geçmi te, sanı ın tutuklulu na karar veren ilk derece mahkemesinde hâkim kar ısına çıkarılmı oldu u hallerde itirazın incelenmesi sırasında hâkim kar ısına çıkarılmamasının tarafların e itli i ilkesi gözetildi i müddetçe tek ba ına Sözle menin 5. maddesinin 4. paragrafının ihlali anlamına gelmedi ine hükmetmi tir (bkz. Altınok v. Türkiye, no 31610/08, paragraf. 54, 29 Kasım 2011 ve ba ta özellikle Saghinadze ve di erleri v. Gürcistan no 18768/05, paragraf. 150, 27 Mayıs 2010 olmak üzere atıfta bulunulan di er davalar). Bu ba lamda, A HM ilgilinin ayrıca itirazın incelenmesi tarihinden yalnızca birkaç gün önce ilk derece mahkemesine çıkarıldı nı göz önünde tutmu tur (yukarıda belirtilen Altmok, paragraf. 55).

47. A HM, somut olayda durumun farklı olmadı nı kaydetmektedir.

48. A HM, ilk olarak ba vuranın tutuklu u hakkında verilen ilk kararın ele tiri konusu olmadı nı ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, ba vuran Özel Yetkili A ır Ceza Mahkemesi önünde, avukatının nezaretinde hâkim tarafından dinlenmi ve tutukluluk kararını dayanak te kil eden delillere uygun biçimde kar ı çıkma imkânı bulmu tur.

49. İlk tutuklama kararına kar ı yapılan itiraz ile ilgili olarak, A HM Özel Yetkili A ır Ceza Mahkemesinin bu itirazı ba vuranı dinlemeden dosya üzerinden de erlendirerek reddetti ini gözlemlemektedir. Bununla birlikte, A HM ilgilinin bu dava çerçevesinde mahkeme önüne çıkarılmamasının tek ba ına tarafların e itli i ilkesinin ve davaya katılma hakkın ihlali olmadı nı, zira bu i lem sırasında taraflardan hiçbirinin sözlü

katılımının söz konusu olmadığını kaydetmektedir. A HM, ayrıca Özel Yetkili A ır Ceza Mahkemesinin ihtilaf konusu kararı 5 Ekim 2007 tarihinde, yani ba vuranın son kez duru maya çıktı ı 30 Eylül 2007 tarihinden yalnızca birkaç gün sonra verdi ini kaydetmektedir (yukarıda belirtilen 9. paragraf).

50. Sonuç olarak, bu ikâyet açıkça dayanaktan yoksundur ve Sözle menin 35. maddesinin 3. paragrafı a) ve 4. paragrafı uyarınca reddedilmektedir.

C. Cumhuriyet Savcısının görüşünün ba vurana tebli edilmemesi

51. A HM, bu ikâyetin Sözle menin 35. maddesinin 3. paragrafı anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve ba ka herhangi bir kabul edilemezlik nedeni görmedi ini kaydetmekte, ikâyetin kabul edilmesine hükmetmektedir

52. A HM, tarafların tutukluluk haline itirazda bulunulan bir davaya katılma hakkı oldu unu ve tarafların (savcı ve tutuklunun) e itli i ilkesinin gözetilmesi gerekti ini hatırlamaktadır (yukarıda belirtilen Nikolova paragraf. 58). Bu gereklilik ulusal kanunlarda farklı ekillerde yerine getirebilir, fakat her halükarda kar ı taraf verilen beyanlardan haberdar edilmeli ve bunlara cevap verebilmelidir. (yukarıda belirtilen Lietzovv, paragraf. 44).

53. Somut olayda A HM, ba vuranın 30 Eylül 2007 tarihli karara itirazının incelenmesi sırasında Özel Yetkili A ır Ceza Mahkemesinin savcıdan CMKnın 270. maddesi gere ince yazılı görüş istedi ini gözlemlemektedir. Savcı, salıverilme talebi aleyhindeki görüşünü mahkemeye göndermi tir, fakat bu görüş ba vuran ve avukatına tebli edilmemi tir. Ba vuran ve avukatının o halde bu görüşlere mukabelede bulunma imkânı olmamı tir. A ır Ceza Mahkemesi, savcının görüşü ü do rultusunda karar vererek ba vuranın itirazını reddetmi tir (yukarıda belirtilen 11-12. paragraf)

54. Bu nedenle, A HM bu açıdan Sözle menin 5. maddesinin 4.paragrafının ihlal edildi ine hükmetmektedir.

Sözle menin 5. maddesinin 5.paragrafının ihlali edildi i iddiası ile ilgili olarak

56. Ba vuran, son olarak Sözle menin 5. maddesinin 5.paragrafına istinaden tazminat talep edebilece i bir iç hukuk yolunun mevcut olmadığını ikâyet etmektedir. İlgili hüküm a a ıdaki gibidir:

Bu madde hükümlerine aykırı olarak yapılmı bir yakalama veya tutma i leminin ma duru olan herkesin tazminat istemeye hakkı vardır.

57. Hükümet, ba vuranın CMKnın 141. maddesi kapsamında tazminat elde etme imkânı oldu unu savunmaktadır.

58. A HM, Sözle menin 5. maddesinin 5. paragrafında belirtilen tazminat hakkının, bu hükmün di er fıkralarından herhangi birinin ihlal edildi inin bir ulusal makam veya Sözle menin kurumları tarafından tespit edilmi olmasını gerektirdi ini hatırlatmaktadır (N. C. v. talya (BD), no 24952/94, paragraf 49, A HM, 2002-X). Somut olayda, A HM 5. maddenin 3. ve 4. paragraflarının ihlal edildi i sonucuna varmı durumdadır. Dolayısıyla, ba vuranın u radı ı zarar için tazminat isteme imkânı bulunup bulunmadı ı belirlenecektir.

59. A HM, CMKnın 141. maddesinde tutuklanan ki i için uzun bir liste te kil eden bazı hallerde tazminat talep etme hakkı öngörüldü ünü kaydetmektedir. A HM, bu hükme bakıldı ında, sayılan hiçbir halde tutuklulukla ilgili usul hataları neticesinde hasıl olan zarar için tazminat talep etme imkanı öngörülmedi ini gözlemlemektedir. Bu bakımdan, Hükümet, sanı ın ba vuranın konumunda bulundu u ve bu hüküm uyarınca tazminat

aldı ı hiçbir mahkeme kararı gösterememi tir. Dolayısıyla, A HM Hükümet tarafından i aret edilen tazminat yolunun Sözle menin 5. maddesinin 5. paragrafı anlamında etkin bir ba vuru yolu te kil etmedi i kanaatindedir (yukarıda belirtilen Altmok, paragraf. 67).

60. Bu nedenle, A HM Sözle menin 5. maddesinin 5. paragrafının ihlal edildi i sonucuna varmı tır.

Sözle menin 41. maddesinin uygulanması ile ilgili olarak

61. Sözle menin 41. maddesine göre,

A HM i bu Sözle me ve protokollerinin ihlal edildi ine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözle meci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, A HM, gerekti i takdirde, zarar gören tarafın hakkaniyete uygun bir surette tatminine hükmeder.

62. Ba vuran, 5000 Avro manevi tazminat talep etmektedir.

63. Hükümet, bu talebe itiraz etmektedir.

64. A HM, Sözle menin ihlal edildi ine ili kin tespitinin manevi zararın tazmini için yeterli oldu unu kaydetmektedir (Bkz. Meral v. Türkiye, no 33446/02, paragraf. 58, 27 Kasım 2007 ve Kömürcü v. Türkiye, no 77432/01, paragraf. 24, 22 Haziran 2006).

B. Masraf ve giderler

65. Ba vuran, ayrıca A HMye yaptı ı ba vuruyla ilgili masraf ve giderler için 3.987 Türk lirası (1.840 Avro) talep etmektedir. Kanıt olarak Türkiye Barolar Birli i ücret cetvelini sunmaktadır.

66. Hükümet, bu miktara itiraz etmektedir.

67. A HMnin içtihadına göre, ba vuran harcama ve masraflarının do rulu unu, gereklili ini ve ödenen miktarların makul oldu unu ispatlamak kaydıyla bu masrafların iadesini talep edebilir.

A HM, içtihadı ı ında ve eldeki belgeleri dikkate alarak bu davada ba vurana 1000 Avro ödenmesine hükmetmektedir.

C. Gecikme faizi

68. A HM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankasının marjinal kredi kolaylıklarına uyguladı ı faiz oranına üç puan eklenerek elde edilecek oranın uygun oldu u sonucuna varmaktadır.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK A HM;

1. Oybirli iyle ba vurunun Sözle menin 5. maddesinin 4. (Cumhuriyet Savcısının görüşünün tebli edilmemesi) ve 5. paragraflarına dayandırılan ikâyetlerin kabul edilebilir oldu una;

2. Oybirli iyle ba vurunun geri kalanının reddine;

3. Oybirli iyle Sözle menin 5. maddesinin 4. ve 5. paragraflarının ihlal edildi ine;

4. 1e kar ı altı oyla bu kararın kendi içerisinde manevi zararı tazmin için yeterli adil tatmin te kil etti ine;

5. Oybirli iyle,

a) Sözle menin 44 § 2. maddesine uygun olarak; davalı devletin ba vuranlara kararın kesinle ti i tarihten ba lamak üzere üç ay içerisinde, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmek üzere 1000 (bin) Avro ödemekle yükümlü oldu una:

b) Söz konusu sürenin bitti i tarihten ba layarak, ödemenin yapıldı ı tarihe kadar, Avrupa Merkez Bankasının o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına e it oranda basit faiz uygulanmasına;

6. 1e kar ı altı oyla, Ba vuranın adil tazmine ili kin di er taleplerini reddine karar verdi tir.

bu karar Fransızca dilinde tanzim edilmi ; Sözle menin 77 §§ 2. ve 3. maddesi uyarınca 17 Temmuz 2012 tarihinde yazılı olarak tebli edilmi tir.

YARGIÇ SAJÓNUN AYRI GÖRÜ Ü

A HM'nin içtihadı do rultusunda (bkz. Meral v. Türkiye, no 33446/02, paragraf. 58, 27 Kasım 2007 ve Kömürcü v. Türkiye, no 77432/01, paragraf 24, 22 Haziran 2006) somut olayda Cumhuriyet Savcısının görüşünün tebli edilmemesi nedeniyle adil tazmine yer olmadı ı yönünde ço unluk kararına katılsam da, oyumu aksi yönde kullandım. Zira ilk tutukluluk kararına yapılan itirazın incelenmesi sırasında duru ma yapılmamasının Sözle menin 5. maddesinin 4. paragrafının ihlali anlamına geldi ini ve bu ihlalin a ır sonuçlara neden olabilece ini dü ünüyorum. (σσ)